

TBMM

(S. Sayısı: 617)

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasındaki 27 Ağustos 1973 Tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşması ve Sonrasındaki İlgili Anlaşmalar, Protokoller, Toplantı Tutanakları ile Eklerinin Tadiline İlişkin Değişiklik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışışleri Komisyonu Raporu (1/988)

Not: Tasarı Başkanlıkça; tali olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna, esas olarak da Dışışleri Komisyonuna havale edilmiştir.

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-252/5186

10/12/2010

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışışleri Bakanlığı'na hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 6/12/2010 tarihinde kararlaştırılan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasındaki 27 Ağustos 1973 Tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşması ve Sonrasındaki İlgili Anlaşmalar, Protokoller, Toplantı Tutanakları ile Eklerinin Tadiline İlişkin Değişiklik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gereğesi ilişkide gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

GEREKÇE

Irak'ın Kerkük bölgesinde üretilen petrolün Ceyhan üzerinden dünya pazarlarına ulaştırılması amacıyla 27 Ağustos 1973 tarihinde Ülkemiz ile Irak Cumhuriyeti arasında bir Hükümetlerarası Anlaşma imzalanmıştır. Söz konusu Anlaşmaya istinaden inşa edilen boru hattı 1976'da faaliyetine başlamış, ihtiyaca binaen gerçekleştirilen birinci genişletme projesi ile 35 milyon ton/yıl olan

kapasitenin 46,5 milyon ton/yıl'a çıkarılması sağlanmıştır. 30 Temmuz 1985 tarihinde ikinci bir boru hattının yapımına ve 1973 tarihli ilk Anlaşmanın hükümlerinin güncel hale getirilmesine yönelik bir Ek Anlaşma daha imzalanmış, söz konusu Ek Anlaşmaya istinaden inşa edilen boru hattı ise 1987 yılında işletmeye alınmıştır.

27 Ağustos 1973 tarihli ilk Anlaşmadan sonra söz konusu boru hattına ilişkin imzalanan bir dizi anlaşma, protokol ve mutabakat zaptının süresi 30 Temmuz 1985 tarihli Anlaşma hükümlerine göre 19 Mart 2010 tarihinde dolmuştur.

İki ülke arasındaki başarılı işbirliğinin devam ettirilmesi amacıyla anlaşmaların sürelerinin uzatılması yönünde fikir birliğine varılmış ve günün şartlarına uygunluklarını yitiren maddelerin de bu çerçevede yeniden müzakere edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu itibarla, 15 yıl boyunca geçerli olacak "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasındaki 27 Ağustos 1973 Tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşması ve Sonrasındaki İlgili Anlaşmalar, Protokoller, Toplantı Tutanaqları ile Eklerinin Tadiline İlişkin Değişiklik Anlaşması" 19 Eylül 2010 tarihinde Bağdat'ta imzalanmıştır.

Irak - Türkiye Ham Petrol Boru Hattı zaman zaman istenmeyen nedenlerle kesintiler yaşamış olsa da özellikle son dönemde artan bir taşıma grafiği sergilemektedir. Irak'ın yeniden yapılanma sürecinde hiç şüphesiz ki petrol üretimi ve ihracatının kademeli olarak artırılması önemli bir yer tutmaktadır. Bu çerçevede, iki ülke arasındaki hem siyasi hem de ekonomik işbirliği gittikçe güçlenmekte ve bu durum bölgenin refahı açısından olumlu sonuçlar doğurmaktadır.

Sonuç olarak, söz konusu Değişiklik Anlaşması ile halihazırda işletmede bulunan ve ekonomik ömrünü henüz tamamlamamış olan Irak - Türkiye Ham Petrol Boru Hattı'nın daha da iyileştirilmiş ekonomik koşullarla 15 yıl daha işletilmesinin önü açılmış olacaktır. Ayrıca 30 yıldan uzun bir süredir başarılı bir şekilde işletilen hattın bir 15 yıl daha işletilmesi yönünde anlaşma imza edilmesinin, diğer kaynak ülkelere Türkiye'nin güvenli bir güzergah olduğu mesajını vereceği, bu bağlamda Ülkemizin enerji politikası içerisinde stratejik açıdan önemli bir yeri olan Hazar, Orta Doğu ve Orta Asya hidrokarbon kaynaklarının Ülkemiz üzerinden dünya pazarlarına ulaştırılması hedefine büyük bir katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No.: 1/988

Karar No.: 123

14 Şubat 2011

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışışleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 10/12/2010 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 03/1/2011 tarihinde tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasındaki 27 Ağustos 1973 Tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşması ve Sonrasındaki ilgili Anlaşmalar, Protokoller, Toplantı Tutanakları ile Eklerinin Tadiline İlişkin Değişiklik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 10/2/2011 tarihli 21 inci toplantısında Dışışleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile BOTAS temsilcilerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

Tasarı ve gerekçesi incelendiğinde, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasındaki 27 Ağustos 1973 Tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşması ve Sonrasındaki İlgili Anlaşmalar, Protokoller, Toplantı Tutanakları ile Eklerinin Tadiline İlişkin Değişiklik Anlaşması'nın, halihazırda işletmede bulunan Irak-Türkiye Ham Petrol (Kerkük-Yumurtalık) Boru Hattının daha da iyileştirilmiş ekonomik koşullarla 15 sene daha işletilebilmesi amacıyla hazırlandığı anlaşılmıştır.

Komisyonumuzda Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;

- Enerji alanında uluslararası anlaşmaların yapımı sürecinde Ülkemizin izlediği stratejinin, çeşitli enerji kaynakları bakımından, bir yandan Ülkemizin enerji arz güvenliğini sağlamlaştırmak diğer yandan da ortağı olduğumuz projelere taraf olan ülkelerin enerji açısından güvenliğine katkıda bulunmak olduğu; ayrıca, bu alandaki uluslararası anlaşmaların, Türk girişimcilerin önünü açacak şekilde hazırlanmasına özen gösterildiği,

- Değişiklik Anlaşması ile düzenlenen en önemli hususun tarifeye ilgili olduğu ve Anlaşma'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte taşıma karşılığı olarak uygulanmakta olan tarifenin yükseltileceği ve bu anlamda Ülkemizin kazancının artacağı,

- Halihazırda, Türk vatandaşlarının Irak Devletinden olan alacakları için Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı ile taşınan Irak petrolüne el konulabildiği ve bu durumun Boru Hattının işlemlerini zora soktuğu gibi Ülkemizin enerji alanındaki diğer projelerine de şüphe ile yaklaşılmasına sebep olabileceği; bu durumun düzeltilmesi amacıyla, Irak Devletinden alacaklı olup da alacağın tahsilinde zorlanan Türk vatandaşlarının taleplerine karşı Değişiklik Anlaşması ile 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşma'ya ihtiyati haciz, haciz ve ihtiyati tedbirden muafiyet maddesi eklendiği,

- Anlaşmazlıkların çözümü ile ilgili olarak, 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 21. maddesinde değişiklik öngören Değişiklik Anlaşmasınının 10. maddesinde uygulanacak hukuk olarak Fransız hukukunun belirlenmesi konusunda bazı Komisyon üyelerinin eleştirilerine cevaben; Boru Hattının

işletilmesiyle ilgili uygulayıcı makamların Irak tarafında SOMO ve Türk tarafında BOTAŞ olduğu ve Değişiklik Anlaşmasında öngörülen hakemlik sürecinin bu iki şirket arasında uygulanacağı, uluslararası hukukun yerine Fransız hukukunun uygulanma sebebinin esasen konunun ticari olmasından kaynaklandığı ve bu anlamda başka bir ulusal hukukun uygulanacak hukuk olarak belirlenmesinde bir sakınca görülmediği,

- Değişiklik Anlaşmasının hemen tüm maddelerinde Anlaşmanın "Değişiklik Anlaşması" olarak ifade edildiği, oysa, yine Değişiklik Anlaşmasının 11. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "kontrat" ibaresinin Anlaşma'nın hukuki niteliği bakımından karışıklığa yol açabileceği,

- Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi kontrolündeki bölgeden çıkan petrolün de Irak-Türkiye Petrol Boru Hattı ile taşınması konusunda Komisyon üyelerimizin sorularına yanıt olarak; petrol konusunda Irak ile ilişkilerimizin Bağdat yönetimi ile sürdürüldüğü ve Bağdat yönetiminin Irak'ın milli kaynakları üzerinde tek yetkili makam olarak tanındığı, Boru Hattı ile taşınan petrolün bir kısmının Kuzey Irak bölgesinden gelebileceği ancak buna ilişkin gelirlerin paylaşımının Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi ile Bağdat yönetimi arasında halledilmesi gereken bir konu olduğu

ifade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler ardından Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy çokluğu ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1 inci, 2 nci, 3 üncü maddeleri ile tümü aynen ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>H. Murat Mercan</i>	<i>Mehmet Ceylan</i>	<i>Metin Yılmaz</i>
Eskişehir	Karabük	Bolu
Kâtip	Üye	Üye
<i>Mehmet Çerçi</i>	<i>Hüseyin Pazarıcı</i>	<i>Fevzi Şanverdi</i>
Manisa	Balıkesir	Hatay
(Çekimsiz oy yazısı ektedir)		
Üye	Üye	Üye
<i>Şükrü Mustafa Elekdâğ</i>	<i>Canan Kalsın</i>	<i>Abdullah Çalışkan</i>
İstanbul	İstanbul	Kırşehir
(Çekimsiz oy yazısı ilişiktir)		
Üye	Üye	Üye
<i>Hüseyin Tuğcu</i>	<i>Mehmet Şahin</i>	<i>Gönül Bekin Şahkulubey</i>
Kütahya	Malatya	Mardin
	Üye	
	<i>Necip Taylan</i>	
	Tekirdağ	

ÇEKİMSER OY YAZISI

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasındaki 27 Ağustos 1973 Tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşması ve Sonrasındaki İlgili Anlaşmalar, Protokoller, Toplantı Tutanaqları ile Eklerinin Tadiline İlişkin Değişiklik Anlaşmasının Türkiye için çok önemli olduğunun bilincinde olmamıza rağmen, 10. maddede uyuşmazlık halinde tahkimde Fransız hukukunun uygulanması şeklinde uluslararası hukuk yerine bir ulusal hukukun öngörülmesi ve 11. maddede bu Anlaşmadan kontrat olarak sözedilerek belgenin hukuki niteliği üzerinde tereddüt yaratıldığı için bu Anlaşmanın kabulünde çekimser oy verilmiştir. 10.02.2011

Hüseyin Pazarıcı

Balıkesir

Şükrü Elekdağ

İstanbul

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE İRAK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDAKİ 27 AĞUSTOS 1973 TARİHLİ HAM PETROL BORU HATTI ANLAŞMASI VE SONRASINDAKİ İLGİLİ ANLAŞMALAR, PROTOKOLLER, TOPLANTI TUTANAKLARI İLE EKLERİNİN TADİLİNE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİK ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- (1) 19 Eylül 2010 tarihinde Bağdat'ta imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasındaki 27 Ağustos 1973 Tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşmasının ve Sonrasındaki İlgili Anlaşmalar, Protokoller, Toplantı Tutanaqları ile Eklerinin Tadiline İlişkin Değişiklik Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümleri Bakanlar Kurulu yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE İRAK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDAKİ 27 AĞUSTOS 1973 TARİHLİ HAM PETROL BORU HATTI ANLAŞMASI VE SONRASINDAKİ İLGİLİ ANLAŞMALAR, PROTOKOLLER, TOPLANTI TUTANAKLARI İLE EKLERİNİN TADİLİNE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİK ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

C. Çiçek

Devlet Bakanı

M. Aydın

Devlet Bakanı

M. Z. Çağlayan

Devlet Bakanı

S. A. Kavaf

Millî Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Maliye Bakanı

M. Şimşek

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

Ö. Dinçer

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Günay

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

B. Arınç

Devlet Bakanı

H. Yazıcı

Devlet Bakanı

F. Çelik

Devlet Bakanı

C. Yılmaz

İçişleri Bakanı

B. Atalay

Millî Eğitim Bakanı

N. Çubukçu

Ulaştırma Bakanı V.

R. Akdağ

Sanayi ve Ticaret Bakanı

N. Ergün

Çevre ve Orman Bakanı

V. Eroğlu

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

A. Babacan

Devlet Bakanı

F. N. Özak

Devlet Bakanı

E. Bağış

Adalet Bakanı

S. Ergin

Dışişleri Bakanı

A. Davutoğlu

Bayındırlık ve İskân Bakanı

M. Demir

Tarım ve Köyişleri Bakanı

M. M. Eker

En. ve Tab. Kay. Bakanı

T. Yıldız

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

İle

Irak Cumhuriyeti Hükümeti

Arasındaki

**27 Ağustos 1973 Tarihli
Ham Petrol Boru Hattı Anlaşması**

Ve Sonrasındaki

**İlgili Anlaşmalar, Protokoller,
Toplantı Tutanaqları İle Eklerinin**

Tadiline İlişkin

Değişiklik Anlaşması

**Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Irak Cumhuriyeti Hükümeti
Arasındaki 27 Ağustos 1973 Tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşması
ve Sonrasındaki İlgili Anlaşmalar, Protokoller, Toplantı Tutanakları ile
Eklerinin Tadiline İlişkin Değişiklik Anlaşması**

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından temsil edilen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Petrol Bakanlığı tarafından temsil edilen Irak Cumhuriyeti Hükümeti (bundan sonra ayrı ayrı “Taraf” veya birlikte “Taraflar” olarak adlandırılacaktır);

Mevcut iyi komşuluk ve dostane ilişkileri daha da sağlamlaştırmak ve iki ülke arasındaki ekonomik bağları güçlendirmek arzusuyla,

Irak-Türkiye ham petrol boru hattı sisteminin her iki ülke ekonomisine yaptığı önemli katkının bilincinde olarak,

Bu Değişiklik Anlaşması kapsamında değiştirilen maddeler hariç olmak üzere, 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmaya ve takip eden 16 Mayıs 1976, 26 Aralık 1980, 12 Ağustos 1981, 30 Temmuz 1985, 8 Mart 1996 ve 2 Ağustos 2007 tarihli Protokol, Toplantı Tutanakları ve Ek Anlaşmalarına ait ilkelere bağlı olduklarını teyit ederler. Bu Değişiklik Anlaşması’ndaki hükümlerin önceki anlaşma, protokol ve toplantı tutanakları ile çeliştiği veya değişiklik arz ettiği yerlerde bu Değişiklik Anlaşması’nın hükümleri geçerli olacaktır.

Geçerliliğini 19 Mart 2010 sonrasına uzatmayı ve mevcut ham petrol boru hattı anlaşmasının bazı maddelerini değiştirmeyi arzulayarak, (atıfları kolaylaştırmak amacıyla) paragrafları gruplayıp isimlendirerek, her iki Taraf aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmıştır:

Madde 1 **“Tanımlar”**

Bu Değişiklik Anlaşması’nda (Önsöz dahil) baş harfleri büyük olarak kullanılan ve başka bir şekilde tanımlanmayan terimler aşağıdaki anlamlarda olacaktır:

“**Değişiklik Anlaşması**” Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki 27 Ağustos 1973 tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşması ve sonrasındaki ilgili Anlaşmalar, Protokoller, Toplantı Tutanakları ile Eklerinin Tadiline ilişkin 19 Eylül 2010 tarihli bu Değişiklik Anlaşması anlamındadır.

“**Irak Tarafı**” Irak Cumhuriyeti Petrol Bakanlığı anlamındadır.

“**Türk Tarafı**” Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı anlamındadır.

“**BOTAŞ**” BOTAŞ Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. / Türkiye anlamındadır.

“**SOMO**” Petrol Pazarlama Şirketi / Irak anlamındadır.

“**NOC**” Kuzey Petrol Şirketi / Irak anlamındadır.

“**ITP**” Kerkük ile Ceyhan Terminali arasındaki Irak Türk Boru Hattı anlamındadır.

“**MTA**” Konşimentoda hesaplandığı şekliyle yılda milyon metrik ton anlamındadır.

“**Ham Petrol**” sistemi normal ve sağlıklı bir şekilde çalışır halde tutmak için kabul edilebilir limitlerdeki farklı kalitedeki ham petrol anlamındadır.

“**Garanti Edilen Asgari Taşıma Miktarı**” bir takvim yılı içinde sisteme verilen asgari miktar anlamındadır.

Madde 2 **“Genel Koşullar”**

2.1. 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 1. maddesinin tüm metni aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“İki Taraf’ın her biri, Irak ve Türk toprakları boyunca boru hattı ile Ham Petrol taşımak ve Akdeniz kıyısındaki Ceyhan terminaline teslim etmek için, sistemin kendi topraklarında yer alan kısmını işletmeyi, bakımını yapmayı, yönetmeyi, finansmanını sağlamayı ve tüm gereksinimlerini tedarik etmeyi garanti eder.”

2.2. 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 12. Maddesinin tüm metni aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

a) Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin kararları uyarınca, bu tür kararlar gerektirdiği zaman, Irak menşeli petrol, mülkiyet hakkı ilk alıcıya geçene kadar yasal takiplerden muaf tutulacak ve bu kararların hükümlerinin sona ermesine kadar herhangi bir el koyma, haciz veya icraya tabi olmayacaktır.

b) Mücbir sebepler hariç olmak üzere; Türk Tarafı, Irak'tan gelip Türk topraklarını ITP yoluyla geçen Ham Petrolün sürekli akışını ve güvenliğini garanti edecektir. Irak'taki özel koşullar dikkate alınarak, bu Değişiklik Anlaşması'nın yürürlüğe girmesinden itibaren başlayan Değişiklik Anlaşması süresi boyunca, ITP üzerinden Türk Toprakları içinde taşınan Ham Petrole ihtiyati haciz, haciz ve ihtiyati tedbir uygulanmayacaktır. ITP ile taşınan Ham Petrolün hazine veya başka ihtiyati tedbirlerin uygulanmasına yönelik herhangi bir talep, Değişiklik Anlaşması süresi boyunca Türkiye Cumhuriyeti icra dairelerince kabul edilmeyecek ve de işleme konulmayacaktır.

Irak Cumhuriyeti Hükümeti, Irak'tan gelen ham petrol için, haciz işlemleri ile ilgili olarak bu madde uyarınca tanınan koruma ve muafiyet dolayısıyla, bir yabancı ve/veya uluslararası yargı makamı veya yarı yargısal makam önünde gerçekleştirilen ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini bağlayan uzlaşma veya bu makamlar tarafından verilen bağlayıcı karar sonucunda Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından üçüncü tarafa ödenebilecek herhangi bir borç veya tazminatı, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine geri ödeyecektir. Irak'ın bu yükümlülüğü, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Irak Cumhuriyetini açılan dava hakkında yazılı diplomatik kanallar yoluyla uygun bir süre içinde bilgilendirmesi koşuluyla geçerli olacaktır. Irak tarafı, Türk Hükümetinin böyle bir ödeme yapmasından yüz yirmi gün sonra Türk tarafına ödeme yapacaktır. Irak Hükümetinin Türk tarafına bahsedilen süre içinde ödeme yapmaması durumunda, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bu Değişiklikten doğan yükümlülüklerini askıya alma hakkına sahiptir.

Türk tarafı bu Değişiklik Anlaşması'nın tüm süresi boyunca, Irak tarafı ile ilgili olarak bu Değişiklik'in hükümlerini aşan herhangi bir mali artış veya yük getirmemekle yükümlüdür. BOTAŞ liman hizmetlerinin ücretlerini uluslararası piyasa koşulları ve uygulamalarına göre belirler.”

2.3. 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 17. Maddesinin 2. paragrafı aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“Türk Tarafı Irak'tan gelen tüm Ham Petrolü gecikmeksizin Irak tarafınca belirtilen tankerlere yüklemeyi ve tankerlerin limandan ayrılması için gerekli liman ve gümrük formalitelerini yerine getirmeyi garanti eder.”

2.4. 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 3. Maddesinin tüm metni aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“ITP'ye konu olan Boru Hattı sistemi, tanklar ve diğer terminal tesisleri münhasıran Irak'tan gelen Ham Petrolü taşımak ve yüklemek için tahsis edilecektir. Ancak, belirli bir süre boyunca sistemde kayda değer bir boş kapasitenin olması durumunda, sistemin doğru bir şekilde çalışmasını engellememesi ve hiçbir şekilde Irak tarafının sistemin tüm kapasitesini Irak'tan gelen Ham Petrolü taşıma için kullanma hakkını kısıtlamaması kaydıyla, iki Taraf, BOTAŞ tarafından bu Değişiklik Anlaşması'na taraf olmayan üçüncü taraflara depolama ve işkelede yükleme hizmetlerinin verilmesi imkanını incelemek ve uzlaşmak üzere toplanacaktır.”

Madde 3
“Taşıma Kapasitesi ve Garanti Edilen Asgari Taşıma Miktarı”

3.1. 30 Temmuz 1985 tarihli Değişikliğin 1. Maddesinin tüm metni aşağıda gösterildiği gibi değiştirilmiştir:

“ITP'nin taşıma kapasitesi (70.9) MTA'dır.”

3.2. 30 Temmuz 1985 tarihli Ek Anlaşmanın 2. Maddesinin tüm metni aşağıda gösterildiği gibi değiştirilmiştir:

“Irak Tarafı, ITP aracılığı ile aşağıdaki Garanti Edilen Asgari Taşıma Miktarlarını Türk Tarafına teslim etmeyi taahhüt eder:

- 2010 yılı için 22 MTA ;
- 2011 yılı için 27 MTA ;
- 2012 yılı için 32 MTA ;
- 2013 yılı ve ötesi için 35 MTA ;

Eğer boru hattının mevcut 70.9 MTA taşıma kapasitesi Türk tarafından kaynaklanmayan herhangi bir nedenle azalsa bile Irak tarafının sisteme vereceği Garanti Edilen Asgari Taşıma Miktarı yukarıdaki gibi kalacaktır. Anlaşmada ve bu Değişiklik Anlaşması'nda bahsedilen mücbir sebepler haricinde hiçbir durum Irak tarafını bu Maddede belirtilen taahhütlerine uymaktan alıkoymayacaktır. Garanti Edilen Asgari Taşıma Miktarı bu Değişiklik Anlaşması'nın geçerlilik süresince geçerli olacaktır.”

3.3. 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 14. Maddesinin tüm metni ve ayrıca 15. Maddenin 1. Kısmı silinmiştir.

3.4. Aşağıda tırnak içerisinde alınmış metin, 16 Mayıs 1976 tarihli Protokolün 10. Maddesine (f) fıkrası olarak eklenmiştir:

“f. Gerektiği zaman, NOC ve BOTAŞ, ITP'nin çalışmasına dair kontrol usullerini uygulamak üzere bir “Teknik Rapor” hazırlayacaklardır.”

Madde 4
“Tarifeler ve Ödemeler”

4.1. 30 Temmuz 1985 tarihli Ek Anlaşmanın 3. Maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“Ceyhan Terminali'nden tankerlere yüklenecek ve Türkiye'de şirketlere teslim edilecek Irak Ham Petrolü'nün ITP ile Türk toprakları üzerinden taşınması hizmeti karşılığı ücretlendirme toplam varil olarak “Konşimento” ya göre hesaplanacak ve aşağıda verilen beher tarifeye göre hazırlanacaktır:

- A) Yirmi iki (22) MTA'ya kadar varil başına 1.18 ABD Doları.
- B) Yirmi yedi (27) MTA için varil başına 1.15 ABD Doları.
- C) Otuz iki (32) MTA için varil başına 1.13 ABD Doları.
- D) Otuz beş (35) MTA için varil başına 1.09 ABD Doları.
- E) Kırk beş (45) MTA için varil başına 1.03 ABD Doları.
- F) Elli beş (55) MTA için varil başına 0.96 ABD Doları.
- G) Altmış (60) MTA için varil başına 0.94 ABD Doları.
- H) Yetmiş virgül dokuz (70,9) MTA için varil başına 0.90 ABD Doları.

A, B, C, D, E, F, G ve H’de verilen miktarlar arasına denk gelen miktarlar için ortalama ücretlendirme, ilgili miktarlar arasında doğrusal enterpolasyon esas alınarak hesaplanacaktır. Yetmiş virgöl dokuz (70,9) MTA üzerindeki miktarlar için H’de sözü edilen tarife sabit kalacaktır.”

4.2. 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 10. Maddesinin tüm metni ve 30 Temmuz 1985 tarihli Ek Anlaşma’nın 4. Maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“Yukarıdaki 4.1 Maddesindeki taşıma tarifeleri, 1 Ocak 2011 tarihi ilk beş (5) yıl için başlangıç kabul edilerek her beş (5) yıllık periyotlarda güncellenecektir. Tarife, Amerika Birleşik Devletleri CPI-U (Tüketici Fiyat Endeksi Tüm Kentsel Tüketiciler – www.bls.gov) yıllık verisi esas alınarak ayarlanacaktır.

Beş yıllık periyotlar için yeni tarifedeki değişiklik, BOTAŞ ve SOMO arasındaki bir Protokolle kararlaştırılacaktır”

4.3. 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 8. Maddesinin tümü aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“Yukarıdaki 4.1 Maddesinde bahsedilen ücretlendirme, taşıma maliyeti, işçilik maliyeti, sistemlerin tamir ve bakım maliyeti, tüm sistem yenileme giderleri, Ham Petrolün taşınması ve yüklenmesi ile ilgili tüm maliyetler, koruma ücretleri, harçlar ve vergileri içerecektir. Tankerlere verilen liman hizmetleri gibi hizmetler tutara dahil değildir.”

4.4. 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 7. Maddesinin tümü, aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“Irak Tarafı, Türkiye’deki Şirketlere verilen miktarlar dahil olmak üzere, Ceyhan Terminali’ne gelen tüm Ham Petrol miktarının taşıma bedelini ödemeği taahhüt eder.

ITP üzerinden iletilen Ham Petrolün taşınması ve yükleme tonajları ile alakalı ölçümler, tarafların ilgili ölçüm sistemlerine göre Türk ve Irak temsilcileri tarafından birlikte gerçekleştirilecektir.

Taşınan Ham Petrolün içindeki su için Irak tarafının talep etmesi halinde, Ceyhan Terminalinde drenaj yapılacaktır. Drenajı yapılan miktar bir protokolle tespit edilecek ve kayıt altına alınacaktır. Drenajı yapılan su için taşınmasına ilave olarak arıtma hizmetleri de sağlanacağından, bahsi geçen yıl içinde drenajı yapılan su için, ihraç edilen yıllık miktarın fiyat tarifesinin % 50 fazlası taşıma bedeli olarak uygulanacaktır. Ödeme yıllık bazda gerçekleştirilecektir.”

4.5. 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 11. Maddesinin tümü, aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“Burada tanımlanan mücbir sebepler haricinde bir takvim yılı içinde Irak tarafınca Türk tarafına ödenecek bedel, Garanti Edilen Asgari Taşıma Miktarının taşıma bedelinden az olmayacaktır.”

4.6. 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 9. Maddesinin tüm metni, aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“Irak tarafının Türk tarafına yapacağı ödeme, ABD Doları veya her iki Tarafın kabul ettiği başka bir yabancı para cinsinden net tutar olarak Türk tarafının temsilcisinin belirttiği bir bankaya, tüm ödeme masraflarının Irak tarafınca karşılanması şartıyla, elektronik transfer yoluyla gerçekleştirilecektir. Her iki tarafın rızası olmaksızın, bu Değişiklik Anlaşması’nın hükümlerine göre Irak tarafınca Türk tarafına ödenecek tutar için trampa veya herhangi bir başka hesap kapatma türü gerçekleştirilmeyecektir.

Ödemelerin vadesi takvim yılı içinde çeyrek dönemler (üç ay) bazında olacak ve herhangi bir çeyrek dönem itibariyle ödenecek bedeller, birincisi ilgili çeyreği takip eden ayın ilk yarısında, ikincisi bu çeyreğin sonunu takip eden ikinci ayın ilk yarısında ve üçüncüsü bu çeyreğin sonunu takip eden üçüncü ayın ilk yarısında olmak üzere dönemi takip eden üç ay içerisinde üç taksit şeklinde ödenecektir. Herhangi bir takvim yılında ödenecek bedelin nihai hesaplaması SOMO ve BOTAŞ arasında imzalanacak ayrı bir “Protokol”le kararlaştırılacaktır. Ödeme bu tür bir Protokolün imzalanmasından sonraki bir ay içinde yapılacaktır.”

Madde 5
“Boşaltılan ve Kaybolan Ham Petrol”

5.1. 26 Aralık 1980 tarihinde imzalanan Anlaşmanın yükleme kollarından boşaltılan ham petrole dair VI-2 Maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“Türk tarafı, yükleme kollarındaki Ham Petrolün tümünün özel tanklara nakledilmesini ve tankerlere geri yüklenmesini sağlayan gerekli sistemin kurulmasına kadar yükleme kollarından boşaltılan Ham Petrolü satın alacaktır. Her bir yükleme için miktar her iki tarafın temsilcileri tarafından Ceyhan Terminalinde imzalanacak Protokole dayalı olarak ölçülecektir”

5.2. 16 Mayıs 1976 tarihli Protokolün, boşaltılan ve kaybolan ham petrole dair 4. Maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“BOTAŞ ve NOC, her yıl boyunca sızıntı veya kaçak nedeniyle kaybolabilecek Ham Petrol miktarları hakkında, gerektiğinde “Protokol” ler imzalayacaktır. Türk tarafı yıllık ihraç edilen (Konşimentoda belirtildiği şekliyle toplam varil olarak) Ham Petrolün % 0.05’ini (on binde beş) geçmeyen kayıplardan sorumlu olmayacaktır. Ancak bir yıllık taşıma periyodunu kapsayan miktarın % 0.05’ini (on binde beş) geçen kısmı için Türk tarafı Irak tarafına ödeme yapacaktır.

Yukarıdaki (5.1) ve (5.2) paragraflarında belirtilen miktarlar için fiyat(lar) ilgili ay için Gösterge Ham Petrol olarak Brent’i (vadeli) temel alan SOMO Kerkük Ham Petrolü Avrupa Piyasasına Resmi Satış Fiyatına göre aylık olarak hesaplanacaktır.

Brent (vadeli), ilgili ay için Platts Crude Oil Market Wire’da yayınlanan Brent (vadeli) piyasa fiyatının yüksek ve düşük spot değerlerinin aylık aritmetik ortalaması alınarak hesaplanır.”

Madde 6
“Boru Hatlarını ve Tank Tabanlarını Dolduran Ham Petrolün Mülkiyeti”

27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 6. Maddesinin tüm metni aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“Taraflar, 40”lik boru hatlarını, depolama tanklarının tabanlarını, rölyef tanklarını ve Değişiklik Anlaşması’na göre kurulan sisteme ait istasyonun içindeki boru hattı sistemi ve 1984’te çalışmaya başlayan genişletilmiş sistemin ilk aşamasını dolduran Ham Petrol miktarının Türk tarafınca satın alındığını kabul ederler ve dolayısıyla Irak tarafı bahsi geçen miktarların Türk tarafının mülkiyetinde olduğunu kabul eder.

Taraflar, 46”lik boru hattı ve Ağustos 1987’de çalışmaya başlayan genişletilmiş sistemin ikinci aşamasına ait depolama tanklarının tabanını dolduran Ham Petrol miktarlarının Irak mülkiyeti olarak kalacağını kabul eder. Türk tarafı 46”lik boru hattının ve depolama tanklarının tabanlarını dolduran Ham Petrol miktarını, bu Değişiklik Anlaşması’nın geçerli olduğu sürece korumayı garanti eder.

Bu Değişiklik Anlaşması’nın süresi dolduğunda Türk tarafı, 46”lik boru hattının ve depolama tanklarının tabanlarını dolduran Ham Petrolü, satış tarihinde Platts Crude Oil Market Wire’da yayınlanan Kerkük Ham Petrolü satış fiyatından almayı veya bu miktarı Ceyhan Terminalinde Irak tarafına gemide teslim etmeyi taahhüt eder. Bu, NOC, SOMO ve BOTAŞ tarafından imzalanan bir “Protokol”le kararlaştırılacaktır. İkinci genişletilmiş sistemdeki Ham Petrol miktarı ile ilgili kayıplar, diğer kayıplarınkine benzer bir biçimde Türk tarafının yükümlülüğünde olacaktır.

Madde 7
“Ceyhan Terminalinde Irak Ofisi”

27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 16. Maddesinin tüm metni aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“Türk tarafı Ceyhan Terminalindeki Irak ofisinin ve bu ofisin hizmetlerinin, görevlerinin, bu ofis tarafından hazırlanan tüm dokümanların ve operasyonları için kullanılan tüm ekipmanların tüm vergi, harç, ücret ve herhangi bir başka mali yükten muaf olacağını taahhüt eder. Türk tarafı ayrıca ofis işlerini ve çalışmalarını yürütecek personel için giriş izinleri, ikamet ve çalışma ofisleri konusunda yardım etmeyi taahhüt eder.

Türk Tarafı bahsi geçen ofis için gerekli olan iletişim, araçlar ve mobilya gibi imkanları ücreti karşılığında temin edecektir.

Irak tarafı, iâşe ve barınma açısından ofiste çalışan Irak’lı personelin tüm giderlerini üstlenecektir.

Bu Madde kapsamında ortaya çıkan harcamaların hangi Tarafça karşılanacağına dair detaylar, BOTAŞ ve NOC arasındaki ayrı bir protokolle belirlenecektir.”

Madde 8
“Diğer Hususlar”

8.1. 16 Mayıs 1976 tarihli Protokolün 12. Maddesinin akış miktarı hakkındaki hükümleri aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

”Pompalama sırasında boru hattı sisteminin emniyetli bir şekilde çalışmasını sağlamak için sistemin asgari akış hızı saatte 3.600 m3 olacaktır.”

8.2. Aşağıda tırnak içerisinde verilen metin, 16 Mayıs 1976 tarihli Protokolün 10. Maddesine (g) fıkrası olarak eklenmiştir.

“Taraflar sistem ve tesislerdeki herhangi bir planlı tamir, bakım ve yenileme işini birlikte koordine edecekler ve pompalama ile yükleme operasyonları makul bir süre için geçici olarak durdurulacaktır.”

8.3. Aşağıda tırnak içerisinde verilen metin, 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 17. Maddesine 3. paragraf olarak eklenmiştir:

“Irak Ham Petrolünün Ceyhan Terminalinden transit satışı sırasında, faturanın orijinali gibi ulusal yasal gerekler ve mevzuata göre Türk tarafınca istenen dokümanlar Irak tarafınca hemen sağlanacaktır.”

Madde 9
“Mücbir Sebep”

Aşağıda tırnak içerisinde verilen üç paragraf, 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 19. Maddesine eklenmiştir:

“Tarafların Değişiklik Anlaşması’ndaki yükümlülükleri, bu yükümlülüklerin gerçekleştirilmesi bir mücbir sebep nedeniyle doğrudan engellendiği veya geciktirildiği oranda kısmen veya tamamen askıya alınacaktır.

Mücbir sebepten etkilenen Taraf diğer Tarafı, telefon, e-posta, telex, faks veya başka bir elektronik yolla mücbir sebep hakkında hemen bilgilendirecektir. Bu tür bildirimler daha sonra bir mektupla teyit edilecektir. Eğer bu tür bir bildirim on günlük süre içinde mektupla teyit edilmezse, bir mücbir sebep durumu olarak değerlendirilmeyecek ve işlem yapılmayacaktır.

Her hal ve karda Taraflar burada öngörülen normal koşulları mümkün olan en kısa sürede yeniden sağlamak için her türlü çabayı gösterecektir. Normal koşullar yeniden sağlandığında, Tarafların sorumlulukları daha önceki gibi aynen devam edecektir. Eğer mücbir sebebin oluşmasından önceki koşullara fiziksel imkansızlıklar sebebiyle dönülmesi mümkün değilse, her bir Taraf bu Değişikliği buna göre yeniden düzenlemek amacıyla müzakereler başlatma hakkına sahip olacaktır.”

Madde 10
“Anlaşmazlıkların Çözümü”

27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 21. Maddesinin tüm metni aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

“Taraflar bu Değişiklik Anlaşması’nın uygulanması ve yorumlanmasından kaynaklanabilecek herhangi bir anlaşmazlığı dostane bir şekilde ve işbirliği ruhuyla çözmek için makul tüm adımları atacak ve bir çözüme ulaşmak için konuyu hemen görüşmeye başlayacaklardır. Eğer bu Değişiklik Anlaşması’nın uygulanması ve yorumlanması veya Anlaşmada belirtilmeyen herhangi bir başka konu hakkında geçerlilik süresi içinde veya sonrasında Taraflar arasında herhangi bir anlaşmazlık veya ihtilaf olursa ve eğer anlaşmazlık müzakerelerin başlama tarihinden sonraki 4 ay içinde dostane görüşmelerle çözülemezse, bu anlaşmazlık Uluslararası Ticaret Odasının tahkim kurallarına göre çözüme kavuşturulacaktır. Tahkim kurulu 3 hakemden oluşacak ve hakemlerin atamaları Uluslararası Ticaret Odasının kurallarına göre yapılacaktır. Her Taraf birer hakem atayacak ve bu şekilde atanan iki hakem, Türkiye Cumhuriyeti veya Irak Cumhuriyeti vatandaşı olmayan üçüncü bir hakemi atayacaktır. Eğer Taraflardan herhangi biri tahkim talebi tarihinden sonraki 30 gün içinde bir hakem atamazsa, diğer Taraf Uluslararası Ticaret Odasının bir hakem atamasını isteyebilir. Eğer üçüncü hakem, iki hakemin atanmasından sonraki 30 gün içinde belirlenemezse üçüncü hakem (başkan), Türkiye Cumhuriyeti veya Irak Cumhuriyeti vatandaşı olmaması kaydıyla Uluslararası Ticaret Odası tahkim kurulunca atanacaktır. Tahkim yeri Paris, Fransa’dır. Uygulanacak hukuk Fransız hukuku olacaktır. Tahkim dili İngilizce olacaktır. Tahkim işleminin ücreti tahkim kurulunca belirlenecektir. Ancak belirlenecek ücretler, Uluslararası Ticaret Odası kurallarına göre yayınlanan tarifede belirtilen ücretlerden fazla olmayacaktır. Tahkim kurulunun kararı nihai ve Taraflar üzerinde bağlayıcı olacaktır.”

Madde 11
“Değişikliğin Süresi ve Yürürlüğe Girmesi”

Bu Değişiklik Anlaşması, Tarafların, birbirlerini, Değişikliğin yürürlüğe girmesi için gereken iç yasal işlemlerinin tamamlandığına dair diplomatik yollarla bilgilendirdikleri en son yazılı bildirim alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

Bu Değişiklik Anlaşması yürürlüğe girişinden itibaren 15 yıl için geçerli olacaktır. Taraflar, sonlanma tarihinden iki yıl önce, herhangi bir Tarafın talebi üzerine kontrat koşullarını müzakere etmeye başlar. Yeni değişiklik/anlaşma gerekmemesi durumunda, iki Tarafın herhangi biri tarafından bu Değişikliğin sonlanma tarihinden bir (1) yıl öncesinde bir sonlandırma bilgisi yazılı olarak gönderilmedikçe, bu Değişiklik Anlaşması'nın 5 yıllık bir süre için uzatılmış olduğu kabul edilir.

19 Eylül 2010 tarihinde Bağdat'ta Türkçe, Arapça ve İngilizce dillerinde iki orijinal kopya olarak imzalanmıştır. Metinlerin yorumlanmasında bir anlaşmazlık olması halinde İngilizce metin geçerli olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Adına

**Taner
YILDIZ**

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Irak Cumhuriyeti Hükümeti Adına

**Dr. Hussain
AL-SHAHRISTANI**

Petrol Bakanı

